

Vorbereidend
Wetenschappelijk
Onderwijs

19 | 92

Tijdvak 1
Maandag 25 mei
9.00–12.00 uur

Tekstboekje

460 „Grijsaard, ik, een onsterflijke god, ben naar Troje gekomen,
 461 Hermes – mij heeft mijn vader gezonden om u als geleider te dienen.
 462 Nu echter keer ik terug. Ik voel er niet voor om Achilles
 463 onder de ogen te komen; het zou misplaatst zijn, als goden
 464 zo maar door mensen worden ontvangen en bij hen te gast zijn.
 465 Maar gaat ú nu naar binnen en vat daar de knie van Achilles;
 466 smeek hem uit naam van zijn vader en van zijn schoonlokkige moeder
 467 en van zijn zoon, om zo zijn hart te bewegen tot deernis.”

468 Ὡς ἄρα φωνήσας ἀπέβη πρὸς μακρὸν Ὀλυμπον
 469 Ἑρμείας· Πρίαμος δ' ἐξ ἵππων ἄλτο χαμᾶζε,
 470 Ἴδατον δὲ κατ' αὐθι λίπεν· ὁ δὲ μίμνεν ἐρύκων
 471 ἵππους ἡμιόνους τε· γέρων δ' ἰθὺς κίεν οἴκου,
 472 τῇ ῥ' Ἀχιλεὺς ἕζεσκε Διὶ φίλος· ἐν δὲ μιν αὐτὸν
 473 εὖρ', ἔταροι δ' ἀπάνευθε καθήατο· τῷ δὲ δὺ' οἴω,
 474 ἦρως Αὐτομέδων τε καὶ Ἄλκιμος, ὄζος Ἄρηος,
 475 ποίπνυον παρεόντε· νέον δ' ἀπέληγεν ἐδωδῆς
 476 ἔσθων καὶ πίνων· ἔτι καὶ παρέκειτο τράπεζα.
 477 τοὺς δ' ἔλαθ' εἰσελθὼν Πρίαμος μέγας, ἄγχι δ' ἄρα στὰς
 478 χερσὶν Ἀχιλλῆος λάβε γούνατα καὶ κύσε χεῖρας
 479 δεινὰς ἀνδροφόνους, αἷ οἱ πολέας κρᾶνον υἷας.
 480 ὡς δ' ὅτ' ἂν ἄνδρ' ἄτη πυκινὴ λάβη, ὅς τ' ἐνὶ πάτρῃ
 481 φῶτα κατακτεῖνας ἄλλων ἐξίκετο δῆμον,
 482 ἀνδρὸς ἐς ἀφνειοῦ, θάμβος δ' ἔχει εἰσορόωντας,
 483 ὡς Ἀχιλεὺς θάμβησεν ἰδὼν Πρίαμον θεοειδέα·
 484 θάμβησαν δὲ καὶ ἄλλοι, ἐς ἀλλήλους δὲ ἴδοντο.
 485 τὸν καὶ λισσόμενος Πρίαμος πρὸς μῦθον ἔειπε·
 486 «μνήσαι πατρὸς σοῖο, θεοῖς ἐπιείκελ' Ἀχιλλεῦ,
 487 τηλίκου ὡς περ ἐγών, ὀλοῶ ἐπὶ γήραος οὐδῶ·
 488 καὶ μὲν που κείνον περιναιέται ἀμφὶς ἐόντες
 489 τεῖρουσ', οὐδέ τις ἐστὶν ἀρῆν καὶ λοιγὸν ἀμῦναι.
 490 ἀλλ' ἦτοι κείνός γε σέθεν ζῶοντος ἀκούων
 491 χαίρει τ' ἐν θυμῷ, ἐπὶ τ' ἔλπεται ἤματα πάντα
 492 ὄψεσθαι φίλον υἱὸν ἀπὸ Τροίηθεν ἰόντα·
 493 αὐτὰρ ἐγὼ πανάποτμος, ἐπεὶ τέκον υἷας ἀρίστους
 494 Τροίῃ ἐν εὐρείῃ, τῶν δ' οὐ τινά φημι λελεῖφθαι.
 495 πεντήκοντά μοι ἦσαν, ὅτ' ἦλυθον υἷες Ἀχαιῶν·
 496 ἐννεακαίδεκα μὲν μοι ἰῆς ἐκ νηδύος ἦσαν,
 497 τοὺς δ' ἄλλους μοι ἔτικτον ἐνὶ μεγάροισι γυναῖκες.
 498 τῶν μὲν πολλῶν θοῦρος Ἄρης ὑπὸ γούνατ' ἔλυσεν·
 499 ὅς δὲ μοι οἶος ἔην, εἴρυτο δὲ ἄστῃ καὶ αὐτούς,
 500 τὸν σὺ πρόφην κτεῖνας ἀμυνόμενον περὶ πάτρης,
 501 Ἐκτορα· τοῦ νῦν εἵνεχ' ἰκάνω νῆας Ἀχαιῶν

502 λυσόμενος παρὰ σεῖο, φέρω δ' ἀπερείσι' ἄποινα.
503 ἀλλ' αἰδεῖο θεοῦς, Ἄχιλεῦ, αὐτόν τ' ἐλέησον,
504 μνησάμενος σοῦ πατρός· ἐγὼ δ' ἐλεεινότερός περ,
505 ἔτλην δ' οἷ' οὐ πά τις ἐπιχθόνιος βροτὸς ἄλλος,
506 ἀνδρὸς παιδοφόνιοιο ποτὶ στόμα χεῖρ' ὀρέγεσθαι.«
507 ὣς φάτο, τῷ δ' ἄρα πατρός ὑφ' ἴμερον ὄρσε γόοιο·
508 ἀψάμενος δ' ἄρα χειρὸς ἀπάσατο ἦκα γέροντα.
509 τῷ δὲ μνησαμένω, ὁ μὲν Ἔκτορος ἀνδροφόνιοιο
510 κλαῖ' ἀδινὰ προπάρειθε ποδῶν Ἀχιλῆος ἐλυσθείς,
511 αὐτὰρ Ἀχιλλεὺς κλαῖεν ἐὸν πατέρ', ἄλλοτε δ' αὐτὸς
512 Πάτροκλον· τῶν δὲ στοναχὴ κατὰ δώματ' ὀρώρει.
513 αὐτὰρ ἐπεὶ ῥα γόοιο τετάρπετο δῖος Ἀχιλλεύς,
514 καὶ οἱ ἀπὸ πραπίδων ἦλθ' ἴμερος ἠδ' ἀπὸ γυίων,
515 αὐτίκ' ἀπὸ θρόνου ὤρτο, γέροντα δὲ χειρὸς ἀνίστη,
516 οἰκτίρων πολίων τε κάρη πολίων τε γένειον,
517 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόντα προσηύδα·
518 «ἄ δαίλ', ἦ δὴ πολλὰ κάκ' ἄνσχεο σὸν κατὰ θυμόν.
519 πῶς ἔτλης ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν ἐλθέμεν οἶος,
520 ἀνδρὸς ἐς ὀφθαλμοὺς ὅς τοι πολέας τε καὶ ἐσθλοὺς
521 υἱέας ἐξενάριξα; σιδήρειόν νύ τοι ἦτορ.
522 ἀλλ' ἄγε δὴ κατ' ἄρ' ἔξεν ἐπὶ θρόνου, ἄλγεα δ' ἔμπης
523 ἐν θυμῷ κατακεῖσθαι ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ·
524 οὐ γάρ τις πρῆξις πέλεται κρυεροῖο γόοιο·
525 ὣς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
526 ζῶειν ἀχνυμένοις· αὐτοὶ δὲ τ' ἀκηδέες εἰσί.
527 δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὐδαι
528 δώρων, οἷα δίδωσι· κακῶν, ἕτερος δὲ ἐάων·
529 ᾧ μὲν κ' ἀμμείξας δῶη Ζεὺς τερπικέραυνος,
530 ἄλλοτε μὲν τε κακῷ ὃ γε κύρεται, ἄλλοτε δ' ἐσθλῷ·
531 ᾧ δὲ κε τῶν λυγρῶν δῶη, λωβητὸν ἔθηκε,
532 καὶ ἐ κακῇ βούβρωστις ἐπὶ χθόνα διὰν ἐλαύνει,
533 φοιτᾷ δ' οὔτε θεοῖσι τετιμένος οὔτε βροτοῖσιν.
534 ὣς μὲν καὶ Πηλῆι θεοὶ δόσαν ἀγλαὰ δῶρα
535 ἐκ γενετῆς· πάντας γὰρ ἐπ' ἀνθρώπους ἐκέκαστο
536 ὄλβω τε πλούτῳ τε, ἄνασσε δὲ Μυρμιδόνεσσι,
537 καὶ οἱ θνητῷ ἐόντι θεὰν ποίησαν ἄκοιτιν.
538 ἀλλ' ἐπὶ καὶ τῷ θῆκε θεὸς κακόν, ὅτι οἱ οὐ τι
539 παίδων ἐν μεγάροισι γονὴ γένετο κρειόντων,
540 ἀλλ' ἓνα παῖδα τέκεν παναώριον· οὐδέ νυ τόν γε
541 γηράσκοντα κομίζω, ἐπεὶ μάλα τηλόθι πάτρης
542 ἦμαι ἐνὶ Τροίῃ, σέ τε κήδων ἠδὲ σὰ τέκνα.
543 καὶ σέ, γέρον, τὸ πρὶν μὲν ἀκούομεν ὄλβιον εἶναι·

544 ὄσπον Λέσβος ἄνω, Μάκαρος ἕδος, ἐντὸς ἐέργει
545 καὶ Φρυγίη καθύπερθε καὶ Ἑλλήσποντος ἀπείρων,
546 τῶν σε, γέρον, πλούτω τε καὶ υἰάσι φασι κεκάσθαι.
547 αὐτὰρ ἐπεὶ τοι πῆμα τόδ' ἤγαγον Οὐρανίωνες,
548 αἰεὶ τοι περὶ ἄστυ μάχαι τ' ἀνδροκτασίαι τε.
549 ἄνσχεο, μηδ' ἀλίσστον ὀδύρεο σὸν κατὰ θυμόν·
550 οὐ γάρ τι πρήξεις ἀκαχήμενος υἱὸς ἐῆος,
551 οὐδέ μιν ἀνστήσεις, πρὶν καὶ κακὸν ἄλλο πάθησθα.»
552 τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα γέρον Πρίαμος θεοειδής·
553 «μή πώ μ' ἐς θρόνον ἴζε, διοτρεφές, ὄφρα κεν Ἔκτωρ
554 κεῖται ἐνὶ κλισίῃσιν ἀκηδής, ἀλλὰ τάχιστα
555 λῦσον, ἴν' ὀφθαλμοῖσιν ἴδω· σὺ δὲ δέξαι ἄποινα
556 πολλά, τά τοι φέρομεν· σὺ δὲ τῶνδ' ἀπόναιο, καὶ ἔλθοις
557 σὴν ἐς πατρίδα γαῖαν, ἐπεὶ με πρῶτον ἔασας
558 αὐτόν τε ζῶειν καὶ ὄραν φάος ἡέλιιο.»
559 τὸν δ' ἄρ' ὑπόδρα ἰδὼν προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
560 «μηκέτι νῦν μ' ἐρέθιζε, γέρον· νοέω δὲ καὶ αὐτὸς
561 Ἔκτορά τοι λῦσαι, Διόθεν δέ μοι ἄγγελος ἦλθε
562 μήτηρ, ἣ μ' ἔτεκεν, θυγάτηρ ἀλίοιο γέροντος.
563 καὶ δέ σε γινώσκω, Πρίαμε, φρεσὶν, οὐδέ με λήθεις,
564 ὅτι θεῶν τίς σ' ἤγε θοᾶς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν.
565 οὐ γάρ κε τλαίη βροτὸς ἐλθέμεν, οὐδέ μάλ' ἠβῶν,
566 ἐς στρατόν· οὐδὲ γὰρ ἂν φυλάκους λάθοι, οὐδέ κ' ὄχηα
567 ῥεῖα μετοχλίσσειε θυράων ἡμετεράων.
568 τῷ νῦν μή μοι μᾶλλον ἐν ἄλγεσι θυμόν ὀρίνης,
569 μή σε, γέρον, οὐδ' αὐτόν ἐνὶ κλισίῃσιν ἐάσω
570 καὶ ἰκέτην περ ἐόντα, Διὸς δ' ἀλίτωμαι ἐφετμάς.»

Homeros, Ilias XXIV, 460–570

Tekst 2

Want Chryses

11 was naar de vaarsnelle schepen der Grieken gegaan om zijn dochters
12 vrijheid te kopen voor een ontzaglijke prijs. In zijn handen
13 droeg hij de gouden, met windsels omwikkelde staf van Apollo,
14 god van het feilloze boogshot, en dringend verzocht hij de Grieken,
15 maar bovenal de twee zonen van Atreus, de leiders van 't krijgsvolk:
16 „Zonen van Atreus en andere Grieken met stevige scheenplaat!
17 Mogen de goden die op de Olympos verblijven u geven
18 Priamos' stad te verwoesten en heelhuids uw land te bereiken.
19 Maar geef mijn dochter de vrijheid en neem deze prijs aan uit eerbied
20 jegens de zoon van Zeus, de feilloze schutter Apollo.”
21 Alle Achaiërs, op één na, vielen hem bij en beaamden
22 dat men de priester ontzien en diens prachtige prijs zou aanvaarden.
23 Maar dat was niet naar de zin van Atreus' zoon, Agamemnon;
24 smadelijk joeg hij hem weg en gaf hem dreigend te kennen:
25 „Laat mij je, oude, hier nooit meer zien in het kamp, onverschillig
26 of je hier nú blijft talmen of later ooit weer terugkeert!
27 Dán zullen windsels of staf van je god je niet meer beschermen.
28 Nimmer zal ik je dochter de vrijheid hergeven – een oude
29 vrouw zal zij worden, ver van haar land, in mijn woning in Argos,
30 waar zij het weefgetouw zal bedienen en 't bed met mij delen.
31 Maak dat je weg komt en terg me niet, dat je nog levend naar huis keert!”
32

Homeros, Ilias I, 11–32

Vertaling H. J. de Roy van Zuydewijn

Tekst 3A

1 Muze, bezing ons de wrok van de zoon van Peleus, Achilles,
2 die ongenadige wrok, die de Grieken grenzeloos leed bracht,
3 talloze krachtige zielen van krijgshelden prijs gaf aan Hades
4 en hun lichaam ten prooi aan honden en allerlei soorten
5 vogels deed vallen: zó ging de wil van Zeus in vervulling.
6 Zing ons vanaf het begin, toen twist tot vijanden maakte
7 Atreus' zoon, die het krijgsvolk beval, en de grote Achilles.

Homeros, Ilias I, 1–7

Vertaling H. J. de Roy van Zuydewijn

Tekst 3B

1 Verhaal nu zelf, godin, gij Muze, kind van Zeus,
2 de pijn van 't Kolchisch meisje en wat zij beraamde,
3 want zelve ben ik sprakeloos, mijn geest tolt rond
4 en vraagt zich af, wat haar van 't Kolchisch volk deed vluchten
5 en hoe ik het moet noemen: liefde's ongeluk
6 en haar verblinding ofwel schandelijke vlucht.

Apollonios Rhodios, Argonautika IV, 1–5

Vertaling Dr. W. Kassies

Tekst 4

De onderstaande tekst vormt het slot van de Aeneis van Vergilius.

1 Daar stond in zijn geduchte wapens Aeneas met rollende ogen; zijn rechterhand hield hij
2 terug; meer en meer begon het woord de aarzelende tot zachtheid te stemmen, toen
3 plotseling hoog op de schouder de onzalige bandelier hem in 't oog viel en de met
4 welbekende knoppen schitterende gordel van de jeugdige Pallas. Hem had Turnus
5 overwonnen en neergeveld door een wond; nu droeg hij om de schouders de wapentooi
6 van zijn vijand. Toen Aeneas vlak voor zijn ogen de wapenbuit zag, het herinneringsteken
7 aan zijn bittere smart, ontvlamde hij in woede en verschrikkelijke toorn: „Zult gij, die u
8 hebt getooid met de wapenbuit van de mijnen aan mij nog ontkomen? Pallas verslaat u
9 met deze wond, Pallas wreekt zich door uw misdadig bloed.” Zo sprak hij verwoed en hij
10 borg hem het zwaard recht in de borst; kilte beving de verslappende leden en met een
11 zucht vluchtte het leven gegriefd naar het rijk van de schimmen.

Vergilius, Aeneis 12, 939–952

Vertaling Dr. M. A. Schwartz

Tekst 5

Van de Griekse dichter Nasos Vayenas (geboren in 1945) is het volgende gedicht:

Het donker klimt naar me op. Een woekerplant. Die je iedere middag
stiekem water geeft.

Dan is er ook nog die adem van jou. Hij sluit me van alle kanten
in als prikkeldraad. Onderhuids bij jou

Zitten zeven steden. Steeds dieper onder elkaar. In elk daarvan

Sleurt ononderbroken een zegekar het roemrucht lijk de muren rond.

Nasos Vayenas, Biografie II

Vertaling Marko Fondse

Tekst 6

Inleiding

Onder leiding van Hektor zijn de Trojanen het Griekse legerkamp binnengedrongen en dreigen nu de schepen in brand te steken. De Grieken verdedigen zich uit alle macht.

1 Zo werd om 't schip met zijn stevige banken gevochten. Inmiddels
2 was bij Achilles, de herder van 't krijgsvolk, Patroklos gekomen;
3 tranen stroomden hem over de wangen, als zwartgekleurd water,
4 dat uit een donkere bron langs steile rotsen omlaag stort.
5 Medelij kreeg, hem zo ziende, de snelle, verheven Achilles
6 en tot Patroklos zich richtend sprak hij hem toe met de woorden:
7 „Waarom, Patroklos, die ogen vol tranen als bij een klein meisje
8 dat aan haar moeders rokken gaat hangen en achter haar aan loopt
9 om maar gedragen te worden, haar ophoudend juist nu ze voort moet;
10 met haar betraande gezicht kijkt ze smekend of moeder haar optilt –
11 als bij zo'n meisje, Patroklos, schieten je ogen vol tranen.
12 Heb je aan mij of het krijgsvolk misschien iets mede te delen?
13 Is er soms nieuws uit Fthia, dat jij alleen hebt ontvangen?
14 Nóg, wordt gezegd, is in leven Menoitios, Aktors zoon, en
15 leeft ook nog steeds bij zijn volk de zoon van Aiakos, Peleus –
16 waren die beiden gestorven, dan hadden wij reden tot klagen.
17 Of heb je soms met de Grieken te doen, omdat ze verliezen
18 bij de boogvormige schepen en krijgen wat ze verdienen?
19 Spreek en houd het niet voor je, zodat wij er beiden van weten.”

20 Τὸν δέ, βαρὺ στενάχων, προσέφη, Πατρόκλεις ἱπευ·

21 „ὦ Ἀχιλεῦ, Πηλέως υἱέ, μέγα φέρτατ' Ἀχαιῶν,

22 μὴ νεμέσα· τοῖον γὰρ ἄχος βεβίηκεν Ἀχαιοῦς.

23 Οἱ μὲν γὰρ δὴ πάντες, ὅσοι πάρος ἦσαν ἄριστοι,

24 ἐν νηυσὶν κέαται βεβλημένοι οὐτάμενοί τε.

25 Βέβληται μὲν ὁ Τυδείδης, κρατερός Διομήδης,

26 οὐτάσται δ' Ὀδυσσεὺς δουρικλυτός ἠδ' Ἀγαμέμνων,

27 βέβληται δὲ καὶ Εὐρύπυλος κατὰ μηρὸν ὀιστῶ.

28 Τοὺς μὲν τ' ἱητροὶ πολυφάρμακοι ἀμφιπέρονται,

29 ἔλκε' ἀκειόμενοι· – σὺ δ' ἀμήχανος ἔπλευ, Ἀχιλλεῦ!

30 Μὴ ἐμέ γ' οὖν οὗτός γε λάβοι χόλος, ὄν σὺ φυλάσσεις,

31 αἰναρέτη! Τί σευ ἄλλος ὀνήσεται, ὀψίγονός περ,

32 αἶ κε μὴ Ἀργείοισιν ἀεικέα λοιγὸν ἀμύνης;

33 Νηλεές, οὐκ ἄρα σοί γε πατὴρ ἦν ἱππότης Πηλεὺς,

34 οὐδὲ Θέτις μήτηρ· γλαυκὴ δέ σε τίκτε θάλασσα,

35 πέτραι τ' ἠλίβατοι, ὅτι τοι νόος ἐστὶν ἀπηνής.

36 Εἰ δέ τινα φρεσὶ σῆσι θεοπροπίην ἀλεείνεις

37 καὶ τινά τοι παρ Ζηνὸς ἐπέφραδε πότνια μήτηρ,

38 ἀλλ' ἐμέ περ πρόες ὄχ', ἅμα δ' ἄλλον λαὸν ὄπασσον

39 Μυρμιδόνων, ἦν πού τι φόως Δαναοῖσι γένωμαι.”

Homeros, Ilias XVI, 1–39

Let op: De aantekeningen staan op de volgende pagina.

Aantekeningen

- regel 21 μέγα + *superlativus* verreweg
- regel 24 κέσται = κείνται
- regel 29 ἔπλευ jij bent
- regel 30 φυλάσσω koesteren
- regel 31 Τί σευ ἄλλος ὀνήσεται, ὀψίγονός περ wat zal een ander, ook in de toekomst, aan jou hebben
- regel 37 τινά *Vul aan θεοπροπίην.*
- regel 38 ἀλλ' dan tenminste
ὦχ' = ὦκα
- regel 39 ἦν + *coniunctivus* in de hoop dat
-

Einde